

SPEECH ACTS IN NEWSPAPER HEADLINES

Elena Rodica OPRAN

University of Craiova

Abstract : The article 'Speech acts in newspaper headlines' is dedicated to the actional dimension of language. The approach of the journalistic title is focused the distinction made between performative and constative utterances and is based on the relation established between locutionary, illocutionary and perlocutionary acts.

The detailed analysis of speech acts identified in press titles published by the newspapers included in our corpus – Le Monde and Adevărul (institutional or institutionalised acts, non-institutional, universal acts), conducted in view of cognitive pragmatics, points out the essential role played by of the pragmatic dimension in the linguistic and semiotic analysis of a journalistic title.

The comparison made between the performativity of the two newspapers analysed in our article highlights the common aspects of the journalistic style, as well as its peculiar features.

Keywords: acts, headline, press, speech, utterance.

Introducere

Acest studiu este consacrat dimensiunii acționale a limbajului. Titlul jurnalistic este abordat din perspectiva *enunțurilor performative și constatative*, a relației *locuționar-ilocuționar-perlocuționar*. O analiză detaliată din perspectiva pragmaticii cognitive a actelor de limbaj actualizate în titlurile jurnalistice din cotidienele *Le Monde* și *Adevărul*¹ evidențiază rolul esențial al dimensiunii pragmatice în analiza semiolingvistică a titlului jurnalistic.

Descoperirea performativelor, în cadrul teoriei actelor de limbaj (*Speech Act Theory*) a constituit o adevărată „revoluție în filosofie”² și în lingvistică.

În anii 60 ai secolului trecut J.L. Austin este cel care a operat o modificare esențială în concepția despre funcționarea limbii, oprindu-se, alături de P. Grice, asupra limbajului ca acțiune. Acesta este primul care a creat o teorie sistematică a actelor de limbaj, teorie publicată postum, în 1962, sub titlul *How to Do Things with Words*. Austin a combătut ideea conform căreia limbajul are, în comunicare, funcția de a descrie stări de fapte care pot fi adevărate sau false. Introducând noțiunea de act de vorbire, esențială în pragmatică, Austin atribuie limbajului o funcție acțională și, prin aceasta, el argumentează caracterul nondescriptiv al enunțurilor.

P. Grice³, pe de altă parte, consideră că actul de comunicare are principii și reguli prin care un enunț comunică mai mult decât semnifică. Ideile lui Grice despre caracterul rațional al activității comunicative și despre rolul inferenței în acest proces au deschis în pragmatică direcția cognitivă, ilustrată de Dan Sperber și Deirdre Wilson, autorii teoriei relevanței⁴.

¹ Pentru realizarea analizelor comparative, am utilizat un corpus *Le Monde* și un corpus *Adevărul* alcătuite din câte 1300 de titluri publicate în perioada ianuarie – aprilie 2013, selectate după principiul reprezentativității din edițiile pe suport de hârtie ale celor două cotidiene.

² J. L. Austin, *Cum să faci lucruri cu vorbe*, traducere de Sorana Corneanu, prefață de Vlad Alexandrescu, Pitești, Paralela 45, 2005, p. 25.

³ H.P. Grice, „Logique et conversation”, în *Communications*, 1979, p. 30.

⁴ D. Sperber, D. Wilson, *Relevance. Communication and Cognition*, Oxford, Blackweil, 1986.

1. Enunțuri performative și enunțuri constatative

Numindu-l „iluzie descriptivă”, Austin pune sub semnul întrebării postulatul privind caracterul fundamental descriptiv al limbajului:

Prea multă vreme premisa filosofilor a fost că o „afirmație” [*statement*] nu poate decât să „descrie” o anumită stare de lucruri sau să „afirme un fapt anume”, și asta neapărat fie în mod adevărat, fie fals. Desigur, gramaticienii au arătat în mod repetat că nu toate „propozițiile” sunt afirmații sau slujesc neapărat la producerea unor afirmații: pe lângă afirmații, există, prin tradiție (din punctul de vedere al gramaticienilor) și întrebări și exclamații, precum și propoziții care exprimă porunci, dorințe sau concesii⁵.

Astfel, Austin va stabili distincții importante între afirmațiile care descriu, relatează, consemnează o stare de fapt, pe care le numește constatative, și propozițiile care nu sunt descrieri și pentru care propune termenul de performative

Numele e derivat, evident, din *a performa*, verbul obișnuit care apare împreună cu substantivul *acțiune*: el arată că producerea unui enunț este performarea unei acțiuni – nu o considerăm ca spunând pur și simplu ceva⁶.

Astfel de propoziții conțin „verbe banale, la persoana întâi singular, indicativ prezent, diateza activă” și satisfac următoarele condiții:

(a) ele nu „descriu”, nu „vorbesc despre”, nici nu constată ceva, nu sunt „adevărate sau false”;

(b) enunțarea propoziției este sau face parte din efectuarea unei acțiuni despre care, iarăși, nu s-ar afirma *în mod normal* că spune sau spune „pur și simplu” ceva⁷.

2. Clasificarea enunțurilor performative

Austin a conceput inițial performativele ca o clasă de enunțuri limitată la situațiile rituale și ceremoniale, marcate gramatical de prezența verbului performativ. Ulterior a admis că orice act verbal, inclusiv afirmațiile și descrierile au o anumită performativitate.

Austin a inventariat mărcile gramaticale ale performativității: forme verbale de indicativ prezent, persoana I singular, la cele explicite, anumite moduri (imperativul), aspecte (interogativul), timpuri (viitorul) verbe modale (a trebui, a putea, a vrea).

Opoziția dintre persoana I și persoana a III-a delimitează, pentru același verb, utilizarea performativă, respectiv constatativă: *Te felicit* vs. *Îl felicit*. Distincția dintre constatativ și performativ se reduce, în ultimă instanță, la distincția dintre „a zice” și „a face”.

În corpusul analizat, majoritatea enunțurilor sunt performative primare sau implicite, care presupun verbul „a afirma + că” și verbe modale (*a vrea, a trebui, a putea*):

Șoferii acuză că poliția stă la pândă! Vrem să-i ținem în viață! (A⁸, 07.01.2013),

FMI vine în România. Ce vrem noi, ce vor ei (A, 15.01.2013),

Nu vreau petrodolari! (A, 22.01.2013),

Vrem să ne strecurăm printre forțele Europei (A, 30.04.2013),

Gunter Verheugen: România trebuie să fie în Schengen! (A, 21.02.2013),

Otages: la France ne veut plus payer (LM, 19.03.2013),

« *On a besoin de temps pour un projet éducatif de qualité* » (LM, 19.03.2013),

Peut-on se mettre à la place du mort? (LM, 27.03.2013),

⁵ J. L. Austin, *op. cit.*, p. 23.

⁶ *Idem*, p. 27.

⁷ *Idem*, p. 26.

⁸ Pentru mai multă concizie, după exemplele utilizate, numele celor două cotidiane vor fi abreviate prin A pentru *Adevărul* și LM pentru *Le Monde*.

La ministre veut voir plus de sportives à la télévision (LM, 12.04.2013),
 « *Il faut prérarer les population à faire face aux crises alimentaires* » (LM,
 28.04.2013).

Sintactic, utilizarea vocativului și a interjecțiilor, elipsa verbului dau pregnanță titlului:
Băi, expiratelor! (A, 28.02.2013),

Cu Rapid și la 101 ani! (A, 07.01.2013),

Euro, pa! (A, 05.03.2013),

Vai de cozonacul nostrum de paște! (A, 13.03.2013).

O deviere contextuală o reprezintă utilizarea persoanei I plural (*noi*), care include vocea auctorială și angajează cititorul în problematica articolului:

Să facem dreptate mâțelor cerșetoare! (A, 07.01.2013),

În slujba Europei, acum mai mult decât oricând! (A, 24.01.2013).

3. Locuționar, ilocuționar, perlocuționar

La întrebarea: „Ce facem când spunem ceva?” Austin a răspuns că îndeplinim, în mod necesar, trei acte:

- Actul *locuționar*, pe care îl realizăm prin faptul *de a spune* ceva:

Numesc (botez) actul de <a spune ceva> - în acest sens normal deplin - performarea unui act locutoriu [*locutionary act*]; iar studiul enunțurilor astfel definite va fi studiul locuțiilor [*locutions*], altfel spus a unităților complete de vorbire [*full units of speech*]⁹.

- Actul *ilocuționar*, pe care îl realizăm *în spunere* sau *spunând* ceva:

Performarea unui act în acest al doilea și nou sens am descris-o ca fiind performarea unui act <ilocutoriu> i.e. performarea unui act *în spunerea* a ceva [*in saying something*]. Numesc actul astfel performat o ilocuție [*illocution*], iar teoria diferitelor tipuri de funcții ale limbii aici implicate o voi numi teoria <forțelor ilocutorii> [*illocutionary forces*]¹⁰.

- Actul *perlocuționar*, pe care îl realizăm *prin spunerea* a ceva:

Vom numi performarea unui act de acest tip performarea unui act perlocutoriu [*perlocutionary act*], iar actul performat îl vom numi o perlocuție [*perlocution*]¹¹.

Actele locuționare (lat. *locutio* „vorbire”) constau în rostirea propriu-zisă a unui enunț sau a unui șir de enunțuri. Actele ilocuționare (lat. *in* „în, în timpul” și *locutio* „vorbire”) sunt acelea în care vorbitorul asociază conținutului propozițional al enunțurilor o forță convențională (rugăminți, scuze, mulțumiri, promisiuni, felicitări, amenințări, aserțiuni etc.). Forța ilocuționară este expresia intenției comunicative a locutorului; actul ilocuționar este reușit numai dacă receptorul recunoaște exact intențiile emițătorului.

4. Clasificarea actelor ilocuționare

Mărcile cele mai eficiente ale forței ilocuționare a unui enunț o reprezintă verbele performative: *a afirma, a invita, a mulțumi, a ordona, a porunci, a promite, a se scuza, a ura* etc. Alături de acestea se pot menționa și alte elemente lingvistice: moduri verbale (imperfectul), adverbe, dar și nonlingvistice (tonul vocii, cadența, emfaza, gestică și anumite acțiuni ceremoniale).

Aplicând testul simplu al formei de persoana întâi indicativ prezent activ, Austin a deosebit cinci clase foarte generale de enunțuri designate prin următoarele cinci nume¹²:

⁹ J. L. Austin, *op. cit.*, p. 95.

¹⁰ *Idem*, p. 99.

¹¹ *Idem*, p. 100.

Verdictivele sunt „acte de a da verdicte, așa cum sugerează și numele, de către un juriu, un arbitru sau o instanță de decizie”¹³.

Clasa ilocuțiilor verdictive corespunde unor verbe ca: *a achita, a decide (într-o chestiune de lege), a considera, a plasa, a judeca, a nota, a evalua, a caracteriza, a condamna, a interpreta ca, a hotărî, a estima, a data, a valoriza, a diagnostica, a stabili, a înțelege, a calcula, a localiza, a măsura, a o lua ca, a cota, a descrie, a analiza*¹⁴.

Nefiind o instanță de decizie, jurnalistul nu poate emite verdictive; le citează însă în titluri performative implicite conținând o sentință

13 februarie, ziua sentinței în dosarul de turnător al lui Felix (A, 07.02.2013),
ori o evaluare:

Opoziția e moartă-n coteț (A, 15.01.2013).

Exercitivele constau în „exprimarea unei decizii în favoarea sau împotriva unei anumite acțiuni”¹⁵. Este o decizie, o pledoarie și nu o estimare; o implementare și nu o evaluare; o sentință și nu un verdict. „Consider”, „Interpretez” și altele asemenea pot fi, dacă sunt pronunțate în mod oficial, acte exercitive.

Foarte vastă, clasa ilocuțiilor exercitive corespunde verbelor: *a numi, a concedia, a ordona, a da o sentință, a recruta, a alege, a lăsa moștenire, a avertiza, a ruga, a proclama, a contramanda, a legifera, a dedica, a retrograda, a excomunica, a comanda, a da o amendă, a vota pentru, a pretinde, a sfătui, a implora, a presa, a anunța, a anula, a suspenda (o ședință), a declara deschis/închis, a destitui, a indica, a nominaliza, a da, a-și da demisia, a pleda, a cerși, a recomanda, a invalida, a abroga*¹⁶.

Sfaturile sunt, din unghiul subiectiv al enunțării titlului, cele mai frecvente exercitive:

Sfaturi pentru contribuabili și primari: Așteptati! (A, 08.01.2013),

Cum ieșim din haosul taxelor locale (A, 08.01.2013),

Cum combați hipotermia (A, 10.01.2013),

Ce facem cu România (A, 14.01.2013),

Cum ar putea scăpa restanțierii de evacuare (A, 21.01.2013),

Cum să dispari de pe internet (A, 28.01.2013),

Să nu te întorci în țară, dragă prietene (A, 06.03.2013),

Să nu jucăm ca o echipă speriată! (A, 14.03.2013).

Ordinele, îndemnurile sunt ironice:

Jos labele de pe “Ursul de aur”! (A, 18.02.2013),

Spre titlu 20! (A, 14.01.2013),

Să vindem totul! (A, 16.01.2013).

Puține titluri exprimă cereri, pledoarii:

Lăsați clasa zero la școală! (A, 23.01.2013)

sau raportează o destituire/retrogradare:

PNL îl „execută” azi pe Cherecheș (A, 14.01.2013).

Promisivele angajează vorbitorul la anumite acțiuni și sunt marcate de verbe ca: *a promite, a fi hotărât să, a avea de gând să, a propune să, a lega un acord, a se lega să, a avea intenția, a plănuși, voi (face...), a încheia un contract, a-și da cuvântul, a-și declara*

¹² *Idem*, p. 139.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Idem*, p. 141.

¹⁵ *Idem*, p. 143

¹⁶ *Ibidem*.

*intenția, a-și propune, a intenționa, a garanta, a jura, a se dedica, a susține (o teză), a făgădui, a se angaja să, a fi de acord, a se opune, a jura să, a pune pariu că, a consimți, a fi de partea, a fi în favoarea, a îmbrățișa o cauză*¹⁷.

Promisiunea, actul ilocuționar tipic, este prezentă sporadic și numai în titluri care inserează discursul raportat:

Laszlo Tokeș: “2013 este anul autonomiei” (A, 11.03.2013).

Deseori ziaristul se angajează în a susține o teză:

În 2030. România va fi exact ca acum! (A, 14.02.2013),

în a-și declara opțiunea în favoarea unei poziții:

Eu sunt sudist. Tu ești centrean? (A, 14.02.2013),

Ar trebui interzis fumatul în spațiile publice din România – (A, 01.04.2013, în a-și face public un angajament:

De Crin aș fugi cât văd cu ochii (A, 14.02.2013),

Vreau să cânt în biserică (A, 02.04.2013).

Titlul poate conține un avertisment:

Șoferi, vi se pregătește ceva: amenzi grele, camere la examene (A, 04.04.2013)

sau o făgăduință:

Sper ca, într-o zi, sălile să fie pline la filmele românești (A, 19.02.2013).

Comportamentivele „presupun reacții la comportamentul și la soarta altei persoane, precum și atitudini și exprimări de atitudini față de purtarea anterioară ori iminentă a unei alte persoane”¹⁸.

Constanta ilocutorie a titlurilor o reprezintă atitudinea critică, dezaprobarea și desolidarizarea jurnalistului făcând uz de o retorică antifrastică, ironică, vehementă:

Moarte opoziției constructive! (A, 27.02.2013),

De ce suntem ultimii din Europa (A, 17.01.2013),

Grigoraș, adio Pandurii! (A, 16.01.2013),

Și faimosul Mischie și-a luat doctorat la noi la Istorie și este un tip absolut primitiv (A, 17.01.2013),

Dulceața sarcină de a trăi facil și neonest (A, 23.01.2013),

Somnul lui Crin Antonescu naște monștri. România, țara cu doi președinți (A, 24.01.2013),

Rivalitățile României Mari: mitici, sârme și prăzari (A, 24.01.2013),

Copii geniali, tratați ostil de statul român (A, 28.01.2013),

Batjocura merge mai departe. Cum arată un bacalaureat de tip nou (A, 28.01.2013),

România este pe mâna unor farsori și impostori (A, 29.01.2013),

Asfaltări pe pile: Dragnea e mai tare decât Oprișan (A, 04.02.2013),

Ponta și Crin au orbul Varanului (A, 04.02.2013),

Ministrul Muncii aruncă milioane de euro pe un proiect inutil (A, 05.02.2013),

Eurovisionul este un Kitsch, un balon de săpun (A, 02.04.2013).

În consecință, comportamentivele din registrul pozitiv al politeteții sunt rare; fie li se recunoaște forța acțională:

Puterea cuvântului “mulțumesc” (A, 04.02.2013),

fie inutilitatea:

Fără mulțumiri, domnule Băsescu! (A, 12.02.2013).

¹⁷ *Idem*, p. 144.

¹⁸ *Idem*, p. 146.

Expozitivele sunt „actele de a expune un punct de vedere, de a conduce un argument și de a clarifica întrebări și referințe”¹⁹.

Reținem, în gama diversificată a expozitivelor, următoarele ocurențe:

- evaluare:
Marga își impune clientela în funcții-cheie la ICR (A, 07.01.2013),
Ponta: “Trădătorul” din PSD este viu și nevătămat (A, 08.01.2013),
Cu idiotul după noi (A, 08.01.2013),
Haos, nepotism și cacealma la Institutul Cultural Român (A, 08.01.2013),
Opoziția e moartă-n coteț (A, 15.01.2013);
- clasificare/ierarhizare:
Aproape cea mai frumoasă femeie din universul acesta (A, 08.01.2013),
Huawei, cel mai mare smartphone din lume (A, 09.01.2013),
Spania, stăpâna lumii (A, 09.01.2013),
Topul mondial al taxelor: România este printre campionii TVA (A, 06.02.2013);
- informare:
Statul a încasat mai puțin din tranzacțiile cu case și terenuri (A, 08.01.2013),
Nici un cumpărător pentru societățile falimentare din Alba (A, 08.01.2013),
Rusia își modernizează armata (A, 08.01.2013);
- relatare și o replică/obiecție:
Șoferii acuză că poliția stă la pândă! Vrem să-i ținem în viață! (A, 8.01.2013);
- negare:
Nu învățați istorie din filmele lui Sergiu Nicolaescu (A, 08.01.2013);
- întrebare:
Cine apără onoarea poporului român? (A, 05.02.2013),
Careu pentru Messi? (A, 07.01.2013),
De ce se moare în taberele din România (A, 10.01.2013),
De ce s-a sinucis copilul precoce al internetului (A, 14.01.2013),
Cât de școliți trebuie să fie învățătorii? (A, 16.01.2013),
Ce înseamnă pentru noi mandatul Obama? (A, 21.01.2013),
Cine i-a ucis pe români în Algeria? (A, 21.01.2013),
Dilema unei epoci „țărani sau muncitori?” (A, 23.01.2013),
Simulări la BAC și Capacitate. Cât de rele sunt testele grele? (A, 06.02.2013),
Bani europeni: primim a doua șansă? (A, 07.02.2013),
Ce să schimbăm, când noi nu mai avem medici? (A, 07.02.2013),
Demisia Papei, efectul unui raport secret? (A, 13.02.2013),
Ne permitem luxul să câștigăm Eurovisionul? (A, 14.02. 0213),
Dumnezeule, de unde atâția bani?! (A, 21.02.2013),
Ce se va întâmpla mai departe? (A, 04.04.2013);
- întrebare (retorică) și răspuns:
Înapoi în „B”? Rada, speriat: „Tinerii nu sunt de Liga I” (A, 29.01.2013),
Tinerii români? Admirabili (A, 06.02.2013),
Lupta răspunsului cu întrebarea (A, 30.01.2013),
Ce a găsit Curtea de Conturi la Autoritatea pentru Comunicații: 150 de mașini pentru 13 șefi (A, 31.01.2013),
Vrei la meciul cu Chelsea? Mergi la risc (A, 05.03.2013),
Naționalism? O perspectivă cosmică (A, 25.03.2013);
- profeție:

¹⁹ *Idem*, p. 147.

- Profeție: următorul papă va fi ultimul* (A, 12.02.2013);
- expectația unei argumentări:
Cum a dezbinat politica familiile românilor. Dușmanul de clasă e la tine în casă (A, 15.01.2013),
De ce s-ar retrage statul din economie de ce nu (A, 21.01.2013);
 - deducție (oximoronică):
„Briliantul” a ruginit (A, 08.01.2013),
Jignirile din trecut, azi formule de salut (A, 09.01.2013),
„Superstarul” Mutu duce Ajaccio la retrogradare (A, 21.01.2013).

În concluzie, actele de vorbire ocurente în enunțurile-titlu extrase din cotidianul *Adevărul* relevă caracteristicile:

- a) ponderea performativelor primare/implicite în raport cu cele explicite, cu verb performativ;
- b) absența verdictivelor, fapt firesc, întrucât jurnalistul nu este o instanță decizională; sporadic prezente, verdictivele sunt parte a discursului raportat;
- c) sfaturile, îndemnurile ironice sunt cele mai utilizate exercitive;
- d) din clasa promisivelor, performativele care exprimă angajarea ziaristului (avertismente, opțiuni, calificări, declararea unei intenții) sunt cele mai des uzitate;
- e) acțiunea critică a comportamentelor decurge din funcția de bază a jurnalismului ca atitudine: „câinele de pază al democrației”;
- f) expositivele reprezintă clasa cu cele mai multe și variate ocurențe ce țin de „clarificarea motivelor, a argumentelor și comunicării”²⁰. Este remarcabilă funcția dialogică a întrebărilor, enunțuri care activează interesul cititorului și care, adesea, funcționează ca un mod retoric de a introduce răspunsul.

5. Teoria pertinentei: Sperber și Wilson

Dan Sperber și Deirdre Wilson au simplificat clasificarea actelor de limbaj din perspectiva pragmaticii cognitive. Ei au pus în discuție interpretarea unui enunț prin identificarea actului ilocutionar îndeplinit. În opinia lor, există acte de limbaj care, pentru a fi îndeplinite, necesită interpretarea lor de către ambii interlocutori și acte realizate fără această identificare astfel:

1. **acte instituționale** sau **instituționalizate**. Sunt profund marcate din punct de vedere cultural, reușita lor nedepinzând nici de lingvistică, nici de pragmatică, ci de circumstanțe instituționale determinate. Analiza corpusului *Le Monde* nu a evidențiat asemenea ocurențe.

2. **acte noninstituționale** precum: *a aserta*, *a avertiza*, *a nega*, *a sugera*; țin de lingvistică sau de pragmatică, iar interpretarea lor nu este indispensabilă îndeplinirii. De exemplu:

- *a aserta*:
Egypte: révolution et luttes sociales (LM, 12.02.2013),
M. Obama fixe les priorités de son second mandat (LM, 14.02.2013),
La croissance nulle affaiblit la promesse de stabilité fiscale (LM, 20.02.2013),
Dans le vignoble de Listrac-Médoc, la contamination aux pesticides touche les salariés agricoles et les riverains (LM, 20.02.2013),
Michael Haneke opère sa mise à mort de l’amour (LM, 28.02.2013);

²⁰ *Idem*, p. 149.

- *a avertiza:*
L'année du Serpent sera compassionnelle (LM, 08.02.2013),
Pesticides: pitié pour les abeilles! (LM, 11.02.2013),
L'astéroïde 2012-DA 14, si proche de la Terre... (LM, 15.02.2013),
Le scandale alimentaire qui s'annonce (LM, 26.02.2013),
Trente-neuf députés socialistes interpellent le gouvernement: « Le non-cumul des mandats, c'est maintenant! » (LM, 28.02.2013);
 - *a nega:*
Il est hors de question de parler de fédéralisme (LM, 22.02.2013);
 - *a sugera:*
La filiation doit évoluer (LM, 11.02.2013),
L'Eglise a besoin d'une réforme profonde. Pour une ouverture doctrinale et sociétale (LM, 15.02.2013).
3. **acte universale.** Sunt de tipul: *a spune că, a spune să, a întreba dacă.* Primul tip corespunde afirmației sau aserțiunii, al doilea – ordinului sau rugăminții, iar al treilea – cererii de informații sau întrebării. În corpusul nostru am găsit:
- *a spune că:*
Le déficit commercial français a dépassé les 67 milliards d'euro en 2012 (LM, 08.02.2013),
Malgré de bons résultats, Mercedes reste loin de BMW et Audi (LM, 08.02.2013),
Un projet de réforme bancaire insatisfaisant Il faut revoir le cadre d'intervention de l'Etat (LM, 14.02.2013),
Londres veut limiter le flux migratoire roumain et bulgare (LM, 17.02.2013),
En Arménie, Serge Sarkissian est élu à la présidence après un vote contesté (LM, 20.02.2013),
Wall Street efface cinq années de crise (LM, 7.03.2013),
L'Europe veut plus de libre-échange avec les Etats-Unis (LM, 7.03.2013),
L'industrie automobile mise sur le luxe (LM, 7.03.2013),
Les Hongrois de Roumanie relancent le débat sur la question de leur autonomie (LM, 14.03.2013),
Barack Obama promet 2 milliards de dollars pour les énergies vertes (LM, 17-18.03.2013),
Benjamin Néranyahou présente ses excuses à Ankara trois ans après l'assaut sanglant du « Mavi-Mamara » (LM, 24-25.03.2013),
Radu Lupu, cette sonate était pour lui (LM, 7-8.04.2013);
 - *a spune să:*
Interpellez! Interpellez! Vous devez reprendre les quartiers aux chacals (LM, 08.02.2013),
« Rester vivants », le combat quotidien des PME (LM, 15.02.2013),
Il faut cumuler les mandats politiques! Seuls contrepoids au pouvoir de l'exécutif (LM, 20.02.2013),
Roulette russe: faites vos jeux! (LM, 1.03.2013);
 - *a întreba dacă:*
Quelle est la juste valeur de l'euro? (LM, 08.02.2013),
Mariage pour tous, vers un droit à l'enfant? (LM, 08.02.2013),
La France est-elle en faillite? (LM, 14.02.2013),
Monnaies: une guerre? Quelle guerre? (LM, 17.02.2013),
Faut-il interdire le commerce de l'ours polaire? (LM, 21.02.2013),
Que dis-je: un acteur? C'est une péninsule! (LM, 26.02.2013),

Michael Cimino: sortie de purgatoire? (LM, 27.02.2013),
L'Europe est-elle condamnée au chômage de masse? (LM, 3-4.03.2013),
Du charisme, du pétrole, mais quel avenir? (LM, 7.03.2013),
« *Accords de compétitivité* »: *M.Hollandes s'est-il inspiré de M. Sarkozy?* (LM, 8.03.2013),
François, pape de quelle rupture? (LM, 24-25.03.2013),
Allocations familiales: vers la fin du modèle français? (LM, 3.04.2013),
« *Mais pour qui roule Stéphane Fouks?* » (LM, 4.04.2013),
Vers la fin du secret bancaire en Europe? (LM, 12.04.2013),
Hollande: transparence ou populisme? (LM, 14-15.04.2013),
Ethique: faut-il révéler le profil génétique des fœtus? (LM, 26.04.2013);

Concluzii

O comparație a performativității celor două cotidiene considerate, *Adevărul* și *Le Monde*, scoate în evidență aspecte comune, specifice stilului jurnalistic, dar și câteva particularități:

a) în *Le Monde*, expozitivele de informare și de evaluare sunt dezvoltate, complete, mai clare și relativ obiective, întrucât recurg la discursul raportat; enunțurile eliptice, intertextuale, figurate, interogative sunt reduse cantitativ;

b) în *Adevărul*, jurnaliștii etalează o intertextualitate bogată, jocuri de limbaj, elipse, tropi. Funcția critică a comportamentivelor, funcția dialogică a întrebărilor conotează complicitatea cu cititorii și presupune un fond comun de cunoștințe.

În general, retorica ironică a performativelor indică faptul că jurnalismul românesc nu s-a emancipat complet de jurnalismul literar, aflat la originile sale.

REFERINȚE

AUSTIN, J. L., *Cum să faci lucruri cu vorbe*, traducere de Sorana Corneanu, prefață de Vlad Alexandrescu, Pitești, Paralela 45, 2005.

GRICE, H.P., „Logique et conversation”, în *Communications*, 1979.

SPERBER, D., WILSON, D., *Relevance. Communication and Cognition*, Oxford, Blackweil, 1986.